

Meghalt Imre bácsi

Szilágyi Szabolcs

Igazából asztalos diákként (93-94 körül), mint akit érdekelnek a monumentális fa szerkezetek, s azt a valakit, aki ezeket kiötli, példaképemnek, összekötő kapocsnak tartottam az elmélet és gyakorlat, a szent és a profán, az ember és a szakember között. Első épülettervem, a madarásztábor is az ő hatására született. A világnézetét is magaménak vallottam.

Aztán az egyetemen lehiggasztottak, racionalitásra, az állandó önmagunk felülbírálására, a megmért és szükséges arányrendszerre, a jól átgondolt és támadhatatlan kompakt *épület formájú épület* vagy avantgard építmény létrehozására; művelt, a korszellemmel haladó építésszé neveltek minket. Legnagyobb becsült egyetemi mesterem, Reimholz Péter kérdezni tanított; Makovecz Imre és a Vándoriskola válaszolni. Az egyetem tudás átadására törekedett, míg a Kós Károly Egyesülés, a Vándoriskola és Makovecz Imre a hit, az identitástudat megerősítésén, a hagyományok megismertetésén, átadásán fáradozott.

Makovecz az egyetemen (tán akaratlanul is) tananyag, szkeptikusan mérlegelendő tananyag volt. Makoveczet nehéz tananyagként átadni (így érthetetlennek, túlzónak, irracionálisnak hathat). Olyan, mintha hitről vagy kereszténységről csak építészettörténet, társadalomtudomány vagy művelődéstörténet keretei közt hallanánk. Míg, ha egy kis templomunk párszáz éves harangja mellett befogott dobhártyával és könnyes szemmel áll az ember, érti, hogy mi is az...

Makovecz Imrét nem lehet csak építész szemszögből vizsgálni. Vizs-

gálni kell magát az embert, mint a magyarság és az Isten közötti kapocsként számon tartó közösségi hajlékot létrehozó kiválasztottat is. Mint mikor egy lelkipásztor is ember, amint lejön a szószékről, de Isten és ember közti kapocs, mikor fent van, óv, beszél és inti a gyülekezetét, vagy megáldja azt. Imre bácsi is ember volt a hétköznapiakban a maga jó és rossz tulajdonságaival, de felszentelt a munkájában, felszentelt céljaiban.

Építész és egyetemi körökben is elismerték, de mindig ott volt a „de”. *Jó dolgokat mond, de... Jól rajzol, de... igaza van de... de...* Ő egy ilyen „de” volt. Azt érzem, hogy a közéletben, a médiában és az intellektuális világban ő mindig egy *de*, mert nem volt elég kimért, elég elfogulatlan, elég diplomatikus, s nem tudásról beszélt, hanem hitről, nem építészeknek rajzolt, hanem embereknek, vállalta a sérthető belső világát. Munkájában nem a kötelességtudat, hanem az identitástudat munkált.

Imre bácsi mostanára fogalom lett, aki megbízhatóan mindig ugyanazzal ostorozta a világot és mindig ugyanolyan beleéléssel és szakrális hangvétellel beszélt mind az építészetéről, mind a házairól, mind az emberekről, az emberi kapcsolatokról. Szakrális hangvétellel, állandósággal, ami e korban nem kedvező. Merthogy se szakralitás, se állandóság nincs. Csak materializmus és trendek. Sokan azt mondták, idealista, látnok, rossz emberismerő (ezt azért nem teljesen hiszem), és nehezen továbblépő, nehezen megbocsátó valaki volt. Önzetlen, nagyvonalú, nagylelkű, utópista, sok

mindenben naiv és sérülékeny, de védekezésből emiatt zárkózott, morgorva. Optimista kezdeményező, aki a környezet realizmusától és pesszimizmusától szenved, de ebben él, alkot és hatással van rá. (Mert az építéshez optimizmus és realizmus kell.) Elvei voltak, ami manapság nagyérték. Házait fizikai és szellemi hajléknak szánta nemzetének, s ezeket nem lehetett könnyen, vagy hibátlanul racionális építőiparba foglalni. Álmaikat több száz profi székely ács tudta csak megvalósítani. Száraz, „átlagos”, műszakilag jól bevált és gazdaságos házakhoz szokott szakmai és profán nézőpontból törekeny, támadható házakat épített. Mesélő volt. Szerette a gyerekmeséket és a mondákat, a történelmet.

Az építésztársadalom nehezen ismerete el. Vajon miért? Mert gyermeki érdeklődéssel, megszállottsággal és hívó fejjel tervezett? Mert általánosan volt elismert, s nemcsak kimérten az építészetteoretika szemszögéből, mert nyíltan vállalta érzelmeit, hitét, vagy, mert közérthető jelrendszert használt, vagy, mert *nem haladt a korszellemmel*, ami egyre hígabb, jelentésnélkülibb és általánosabb lett a személyesség hátrányára? Vagy csak azért, mert nem is tudtak úgy rajzolni, ahogy ő rajzolt, vagy mert nem volt kifejezetten „városi” polgár.

Nekem néhány személyes dolog maradt meg:

– Imre bácsi! Tessék lejönni zsúrizni a Helló pályázatunkat!

– *Nem. Most a virágoknak van rámm szükségük.*

– *De jó, hogy énekeltek nekem. Itt maradok kicsit...* (grafitosan és kis cellulragasztóval a fekete papucsnán, a 75. születésnapján)

Az *Újratervezés/Redesign* kiállítás megnyitóján a Bazilikában, mikor kis sé izgulva kiálltam a közönség elé:

– *Na öreg, Te jössz!*